

Barcelona, 12 d'octubre de 1980

Estimat amic,

Tot i que, en un principi, havia de ser secret del sumari, ara ja es comença a desvetllar el misteri de "qui és qui" a les deu pomes. El conte que t'ha agradat més, i que a mi també em plau molt, correspon a en Jaume Fuster. Et podria escriure una carta sencera, i de les més llargues, parlant d'en Jaume, i sempre bé, que ja és difícil, això, entre la gent del nostre ram. És el secretari de l'Associació d'Escriptors i, per tant, l'ànima optimista i carregada de bona fe d'un cos -l'Associació- raquític i pobre com una rata. Si existim, és gràcies a ell, que té una infinita confiança en l'esdevenidor. Durant els tres anys del Congrés de Cultura va treballar a fons en l'àmbit de Creació Literària a més de portar la Campanya per a l'ús oficial del Català. Si en va fer, llavors, de xerrades, actes, reunions i hores de feina...! Avui segueix essent l'impulsor dels encontres que periòdicament celebrem. Aquest final de mes serà a València pels premis octubre. Col·labora amb l'Ajuntament en tot el que fa olor de llibre i activitat literària... És un activista total de la literatura catalana per més que, com pots comprendre, gairebé no té temps d'escriure. De tant en tant escriu una novel·la -fa temps que no en publica cap, ara- i, de moment, participa en aquests jocs de l'Ofèlia i té una secció setmanal a "L'Hora" i a "La Bimba", on es diverteix -com havia fet abans de desaparèixer a "Amb potes rosses"- amb un revival del català xava, xaró i de l'argot trinxeraire que seria una cosa més a recuperar de la gegantina llista que espera el seu torn. A més, en Jaume ha escrit, com podràs veure quan rebis el llibre, el pròleg a la reedició de "Els orangutans"... Ara li acaben de publicar en castellà, a la col·lecció més popular que funciona avui -"El libro amigo" de can Bruguera- una traducció d'una seva novel·la de lladres i serenos. Estic convençut que el dia que algú o altre prengui el relleu d'activista professional, en Jaume parirà una pila de novel·les que ens faran llepar els dits.

Per cert que, naturalment, en Jaume també hi era, a la reunió que vam tenir un grup de lletraferits, a la Generalitat, amb el president de l'Associació d'Escriptors Bielorrussos. No cal que t'expliqui com va anar. Només et diré que l'home ens va fer saber que "La plaça del diamant" es publicarà molt aviat a Rússia

en una revista literària que té set-cents mil subscriptors. T'ho repeteixo en xifres perquè no et pensis que hi ha error: 700.000 exemplars. I no es ven a les llibreries perquè tenen problemes de paper... També vam saber que un poeta conegut tira dos-cents mil exemplars de cada llibre de poemes i es guanya les garrofes amb uns circuits de recitals de l'obra pròpia que estan perfectament organitzats. Els poetes que assistien a la reunió posaven els ulls en blanc en escoltar aquestes xifres. I, no tant, quan ens van explicar que hi havia unes residències on els autors podien recloure's, invocar les muses i engiponar els seus versos, així com torns especials de vacances al mar Negre... És evident que una programació tan ben estructurada equival a un control estricte de la persona i el seu pensament, i això, segurament, no fa per a nosaltres, que tenim d'altres costums. Però jo imagino que molts d'ells ho troben natural, i que per als vells revolucionaris -si és que l'Stalin en va deixar algun- no deixa de ser una conquesta social important. Jo, que sóc disciplinat de mena, no m'hi faria gens l'estrany, em penso. És més, ara trobaria arguments a favor i en contra suficients per a omplir pàgines i pàgines. No hi ha dubte que és una altra manera d'entendre la societat. El preu de renunciar a la nostra anàrquica llibertat individual -tan important, és clar!- compensa els neguits que ara veiem tan a prop per part de veïns, amics i familiars que s'estan quedant sense feina, una malaltia tan escampada en el nostre món capitalista, regit per capitalistes, vull dir, perquè nosaltres anem vivint, i gràcies! Bé, no segueixo per aquest cantó perquè encara no tinc una opinió ben concreta del cas. Només sé que quan parlo amb un reaccionari, defenso a capa i espasa el model oriental, i quan ho faig amb un dogmàtic d'esquerres, adopto actituds pròpies d'un liberal conservador...

Encara no t'he enviat els llibres que he adquirit per a tu. He esperat uns dies fins que sortís la nova edició de "Els orangutans". Ara no tinc exemplars de "El setè filtre", però en tindrè demà o demà passat. Faré un paquet monumental i te l'enviaré per vaixell, perquè per avió val una fortuna i estem en crisi econòmica.

Un altre dia et faré el panegíric d'en Tísner. Avui ja he parlat bé d'en Jaume Fuster i ja està bé d'aquest color, que al final semblarà que tots som germans i que això és una bassa d'oli... Et puc anticipar, però, que és una de les persones més estimades d'aquest món. Sempre és a punt, no té un no per ningú, és d'una generositat sense límits, cosa que el fa estar sempre sense un ral. És un home de casa seva -té una família sensacional- i, al mateix temps,

es fa amb tothom i participa en qualsevol empresa a la qual se l'inviti. Té una vitalitat extraordinària. I una vivor lingüística fora de sèrie. Sempre té l'acudit filològic a punt. En un viatge en avió a Mallorca -érem veïns de seient- va passar una hostessa força revinguda. Jo, que li dic: "Mira, Tísner, quina "assafata" més planeta...!" I ell, que em contesta: "Què vols, home, si s'afata com una lladre!". T'hauria agradat conèixe'l, i tant! És el cunyat d'en Pere Calders. Ara crec que sortirà un llibre de converses M. Aurèlia Capmany-Tísner que serà d'allò més curiós: divertit, mordaç, i, n'estie segur, rigorós.

Avui -avui no, que és diumenge-, demà enviaré a València el teu conte junt amb el meu, que ara acabo de passar en net. El meu es diu "Amb el cap sota l'ala" i em sembla una parida estranya. Això d'haver d'escriure per precepte una narració entre quinze i vint-i-cinc pàgines condiciona molt. Vaig partir d'una anècdota que coneixia -una nit de noces que acaba amb el noi a l'hospital, accidentat- i la vaig redactar a la inversa, situant-lo ja a l'hospital sense desvetllar-ne les causes fins al final. Així, ha resultat que l'estada a l'hospital ha pres més importància de la que calia i l'anècdota queda com a traca final. M'agradaria rellegir-lo d'aquí un mes, però m'han donat presses i he decidit enviar-lo tal qual. Ja veurem què ens diuen, tant pel que fa a "Tant se val tot... e no?" com al meu.

Avui és un dia trist. L'estiu que acabem de passar, malgrat que ha estat poc humit i molt calorós, ha estat prou bo pel que es refereix als incendis forestals. La Generalitat s'ho va prendre molt seriosament, es van establir uns controls i els diferents cossos de bombers estaven molt amatents. Ahir, però, es va desfermar un vent terrible, força insòlit entre nosaltres, i, aquest matí, al diari, llegim que hi ha quinze focs importants a Catalunya, l'extinció dels quals es fa molt difícil per culpa del vent, ja que s'escampa a tota velocitat i les avionetes que llancen l'aigua no poden actuar. Ara, mentre t'escriu aquestes ratlles, la Rosa m'acaba de dir que surti a la terrassa que mira la muntanya. Pel cantó del camí de Cerdanyola, on hi ha tot de muntanyes pelades, hi ha un incendi petit però intens, i això que no hi ha arbres. Des de casa veiem els llums intermitents dels bombers que intenten sufocar-lo. Aquest rai, que no té importància, però els altres, un que crema entre Manresa i Igualada, i el del Saler de València -provocat, diu el diari-, són d'unes proporcions

esgarrifoses. Tot això, a mi, m'és incompreensible... Ja hi tornem! Sóc antirepres-
sor de mena, naturalment, però em pregunto què cal fer si trobes un piròman amb
les mans a la massa... En moltes ocasions es tracta de boigs, de desequilibrats
mentals. Sé com són de lamentables els manicomis, els electro-xocs, i que hi ha
una nova psiquiatria que vol veure'ls lliures, entre l'altra gent... Sí, d'acord!
Però, i si tens la desgràcia de tenir-ne un a casa, què? Si saps que en qualse-
vol moment t'ho pot trencar tot, que has d'estar pendent d'ell en tot moment i
no et deixa viure, no és millor la reclusió? Si enxampes un piròman, és lògic
renyar-lo, dir-li que no ho faci més, i deixar-lo anar de manera que l'endemà
encengui un altre bosc? És el que passa, avui, amb els lladres, els xoriços i
la prostitució a ple carrer. Una nit, a la Rambla de Catalunya, vaig quedar pa-
rat. Del carrer Aragó per avall, putes; del carrer d'Aragó per amunt, "travestis".
Tu mateix, tria...! Aquests dies sembla que fan unes "razzias" importants, però
després els han de deixar anar perquè no hi ha prou espai a la cangrí... Sí, sí,
ja ho sé, que jo mateix ho he discutit molt sovint davant els amants de la llei
del talió, que hi ha un munt de causes sociològiques i, sobretot, l'opressió
dels de dalt, que és pitjor el fabricant que amb una firma acomiada cent tre-
balladors, ven la fàbrica i s'enriqueix per a tota la vida... D'acord! Que s'im-
posa un canvi de societat on l'escola sigui per a tots i bona. Però, i mentres-
tant? Em fa molta por veure com aquests nous "durs" proliferen. Molts d'ells
són d'una generació que va conèixer una escola d'allè més lliure perquè calia
lluitar contra el dictador, però ara aprecie símptomes de dictadors en molts
dels que es volen dedicar a l'ensenyament. Anem de cara a un altre feixisme
quan encara no hem pogut consolidar la democràcia? Per això em preocupen tants
desencisats que procedeixen dels rengles dels polititzats d'abans que ajuden a
desacreditar un sistema que si es desestabilitza estic convençut que no es decan-
tarà cap a l'esquerra, si no tot el contrari. I tu, d'això, al país on vius em
penso que ho toques de prop, oi?

Ara potser ha arribat el moment de passar revista a les darreres activitats
i al món de l'espectacle. No sé si és correcte que te'n parli cada vegada, per-
què tinc la sensació que et faig dentetes, però si he de ser fidel als meus ac-
tes, no tinc més remei que referir-m'hi. No l'encertes quan suposes que la meua
dona participa en totes les meves escapades. Només surt de nit en casos excep-
cionals. Les tardes, però, ja és una altra cosa i m'acompanya quan ensuma que

s'hi ha de divertir.

Les Festes de la Mercè d'aquest any han funcionat molt bé pel que fa al carrer. La fira del llibre vell, com de costum, ha tingut molt de públic i un nivell acceptable de vendes pel que he sentit comentar a algun llibreter, com en Millà o en Marca. He fet alguna adquisició poc sonada: no res, algun llibret de la sèrie negra i una geografia de l'Àfrica actual, més que res, per posar-me al dia de la nomenclatura africana, ja que hi situe les aventures d'aquells meus personatges, i em convé saber el territori que trepitjo. És clar que l'Àfrica d'aquelles aventures no deixa de ser un bon xic tòpica, més pròpia del temps de les mines del Rei Salomó que no pas la de les crispacions actuals, tan apassionants pel que fa a les noves -i, segurament, velles- nacions.

Hi ha hagut una fira de vins catalans que ha tingut un èxit sorprenent. L'ha muntada el meu amic Jaume Ciurana, avui incorporat a la Conselleria d'Agricultura de la Generalitat, i ahir tècnic de can Codorniu, a qui coneix dels vells temps de "Cavall Fort", quan érem del consell de redacció dels primers anys, que va iniciar un nou camí en la presentació d'alguns articles de divulgació. Avui és, encara, un dels assessors o encarregats de l'administració -dir finances resultaria pedant, en aquest cas- de la nostra revista. Els barcelonins -i els que no ho són, però que han tret el nas a la fira- hem quedat bocabadats davant la mostra tan variada de sucs de raïm que s'arriben a envasar en aquest país. També s'han sorprès alguns dels expositors en veure que els prenen el gènere dels dits. Per dues-centes pessetes tenies dret a pensar sis gotets de diferents elixirs. Les berrateres i els càncers de fetge, a hores d'ara, deuen haver augmentat de mala manera... La cosa és prou interessant. Crec que ara se'n prepararà una altra, de fira, de formatges. És allò de tornar una mica a "Catalunya endins" que potser ens cal en un temps que l'austeritat s'imposa. No hi ha dret que a tot arreu t'encolemin un Rioja qualsevol quan, pel mateix preu o menys, pots xumar suc fet a casa.

Pel que fa a espectacles, hi ha hagut de tot. En aquesta ocasió no he vist gran cosa. M'he mogut un parell de dies pel carrer, seguint els Comediants, els cercavilers, les corals -el dia de la Mercè n'hi havia catorze que actuaven en diferents racons del Barri Gòtic: Museu Marés, Arxiu de la Corona d'Aragó, plaça Sant Just i Pastor...- es van aplegar finalment a la Plaça del Rei. Vaig sentir els discursos de Joan Oliver i Mercè Rodoreda al Saló de Cent, ple de

gom a gom. L'Oliver, a peu dret, i amb la seva veu pausada i ferma, es va fer seu l'auditori. Amb motiu dels seus vuitanta anys va merèixer el premi a l'actuació cultural més destacada. També el pregó de la Mercè Rodoreda va ser molt celebrat: el seu record de Barcelona des de l'exili, un passeig per les plantes barcelonines, pels barris...

En la propera carta que t'escriuigui et podré parlar de teatre. El mes que ve tindrà lloc la presentació a Barcelona de les obres seleccionades -vuit- en la campanya teatral que ^{va} organitzar la "Caixa", tres de les quals ja he vist, perquè vaig assistir a la pre-estrena que es va fer a Mataró, i d'unes altres que aquests dies es representen. Una cosa curiosa: aquest mes encara no he anat ni una sola vegada al cinema! No sé si és perquè les entrades s'han apujat un vint-i-cinc per cent, o perquè la cartellera és més fluixa que mai.

Ah, sí! Oblidava dir-te que dimarts passat vaig ser a "La Paloma", la sala de ball del carrer del Tigre. La cantant Anna Ricci hi presentava una evocació dels anys vint -més o menys- amb la col.laboració d'uns músics, d'en Miquel Porter -que va estar molt divertit- i d'altra gent -l'Ovidi Montllor, en Feliu Formosa, l'Hermann Bonnin...-. Va ser una festa de debò! Les cançons se simultanejaven amb diapositives i filmacions. Unes filmacions molt divertides, trucades, on es barrejaven escenes de cine alemany mut amb d'altres filmades ara, expressament, per a ser-hi intercalades. Les cançons eren d'Erik Satie, Weill-Brecht... La més coneguda, "Lluna d'Alabama", formidable! Ja l'havia trobada fa un parell d'anys en un espectacle del teatre Lliure, "Mahagonney", de B.Brecht. Va ser una festa d'amics i coneguts que ens fèiem l'ullet, complaguts. Com de costum, hi vaig trobar a faltar escriptors...

Bé, adéu! Records a la Isabel. Ara ja comencem a protegir-nos del fred que s'acosta. I vosaltres, de què us heu de protegir, ara?

Una abraçada del teu amic,

Ei! Me'n descuidava! Aprofito el teu oferiment: hi hauria manera d'obtenir algun exemplar de "Flush", de la Virginia Woolf? Aquí hi ha la referència de l'edició argentina, però no es troba.